

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
КАФЕДРА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

ТКАЧЕНКО І.В., МИКОЛЮК А.В.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС

для здобувачів спеціальності 281
«Публічне управління та адміністрування»
Ступінь вищої освіти «Бакалавр»
Освітньо-професійна програма
«Урядування у публічній сфері»
(очна форма)

Київ – 2024

*Рекомендовано вченою радою Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 17 від 28 червня 2024 року)*

Організаційно-правові засади державного управління: навчально-методичний комплекс для здобувачів 281 «Публічне управління та адміністрування», ступінь вищої освіти «Бакалавр», освітньо-професійна програма «Урядування у публічній сфері», форма навчання / Ткаченко І. В., Миколук А. В. Київ: ННПУДС КНУ ім. Тараса Шевченка, 2024. 31 с.

Навчально-методичний комплекс для вивчення дисципліни «Організаційно-правові засади державного управління» складається з навчально-тематичного плану дисципліни, програми курсу, планів лекцій, завдань для практичних занять та самостійної роботи студентів, термінологічного словника до кожної з тем практичних занять, критеріїв оцінювання знань, завдань для підсумкового контролю знань та списку рекомендованої літератури.

Для здобувачів Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», форма навчання, освітньо-професійна програма «Урядування у публічній сфері».

© І.В. Ткаченко, А.В. Миколук, 2024

© Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Анотація навчальної дисципліни.....	5
Завдання (навчальні цілі):	5
Результати навчання за дисципліною: (описуються з детальною достовірністю для розробки заходів оцінювання)	6
Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін).....	7
Схема формування оцінок.....	9
Програма курсу	11
Змістовна частина 1. Теоретичні та організаційні засади державного управління	11
Тема 1. Поняття, сутність, форми і методи державного управління.....	11
Тема 2. Теорії організації і державне управління	11
Тема 3. Організаційна структура державного управління	11
Тема 4. Засади електронного врядування	12
Тема 5 : Стратегічне планування в державному управлінні	13
Тема 6: Ідентифікація проблем та стратегічні цілі	13
Змістовна частина 2. Правове регулювання державного управління в умовах європейської інтеграції	14
Тема 7. Правове регулювання в державному управлінні	14
Тема 8: Організаційно-правові форми державного управління	14
Тема 9. Адміністративно-правові норми	15
Тема 10. Адміністративно-правові відносини.....	15
Тема 11. Адміністративна процедура.....	15
Тема 12. Феномен європеїзації державного управління	16
ПЛАНІ ЛЕКЦІЙ	17
ОРІЄНТОВНІ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ	25
ТЕМИ ДЛЯ ПІДСУМКОВОЇ ПИСЬМОВОЇ РОБОТИ (реферату)	26
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	26
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	28

ВСТУП

Україна активно працює над вступом до Європейського Союзу (ЄС) та виконує зобов'язання, пов'язані зі статусом кандидата. Це вимагає значної структурної модернізації та європеїзації державного управління. До прикладу, одним з фундаментальних нововведень у цій сфері стало унормування адміністративної процедури згідно з Законом України «Про адміністративну процедуру», який набрав чинності з 1 січня 2024 року.

Державне управління включає організацію та діяльність уряду і органів виконавчої влади. Правові основи державного управління закладені в Конституції України, Законах України «Про Кабінет Міністрів України» (Закон №794-VII від 27 лютого 2014 року), «Про центральні органи виконавчої влади» (Закон №3166-VI від 17 березня 2011 року), «Про місцеві державні адміністрації» (Закон №586-XIV від 9 квітня 1999 року), «Про адміністративну процедуру» (Закон №2073-IX від 16 листопада 2021 року, який набрав чинності у 2024 році), та Регламенті Кабінету Міністрів України (Постанова №950 від 18 липня 2007 року). Розуміння специфіки організації роботи органів державного управління на підставі законодавства забезпечує правову визначеність, прозорість та ефективність управлінських процесів.

В умовах воєнного стану та повоєнної відбудови України належне функціонування державного управління ситає ключовим маркером прогресу. З червня 2022 року, коли Україна отримала статус кандидата на вступ до ЄС, вона зобов'язана привести державне управління до європейських стандартів. Ці стратегічні цілі закріплені в законодавстві, Угоді про асоціацію між Україною та ЄС, а також містяться у рекомендаціях Європейської Комісії від 17 червня 2022 року. Розбудовуючи європейську перспективу, Україна забезпечує функціонування власного державного управління та його структурну модернізацію для подальшого вступу до ЄС. Важливою умовою успішного реформування державного управління є підготовка фахівців у галузі публічного управління та адміністрування, які мають системне уявлення про державне управління як систему та механізм реалізації публічної і адміністративної влади.

Майбутні фахівці-управлінці мають розуміти проблематику державного управління, механізми його функціонування та підходи до його удосконалення в рамках вступу України до ЄС. Не менш важливою є отримання практичних знань про функціонування та європеїзацію державного управління, які застосовувались країнами-кандидатами на вступ до ЄС, такими як Туреччина, Північна Македонія, Чорногорія, Сербія та Албанія, а також країнами, що пережили постконфліктну відбудову та вступили до ЄС – Хорватія і Словенія.

У НМК надано методичні матеріали для самостійної роботи студентів, зразки тестових завдань, перелік питань для підготовки до проміжного (модульного) та підсумкового контролю знань, а також перелік основних і додаткових джерел літератури з курсу.

МЕТА ДИСЦИПЛІНИ: оволодіння студентами знань про організаційні та правові засади державного управління, формування у них цілісного і системного уявлення про публічно-правові інститути державного управління в Україні, а також формування навичок самостійного аналізу актуальних питань із даної тематики.

Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

ЗНАТИ: нормативні та організаційні засади державної служби, проблемні питання інституційного забезпечення управління нею; поняття та види державної служби; поняття та види державних органів; конституційні засади формування державних органів.

ВМІТИ: аналізувати взаємозв'язок політичної та адміністративної складових у державному управлінні, давати організаційно-правову характеристику державним службовим відносинам; орієнтуватись в основних принципах функціонування і способах організації державно-службових відносин; використовувати засвоєну інформацію при аналізі актуальних сучасних управлінських проблем у сфері державного управління.

ВОЛОДІТИ практичними навичками щодо самостійного пошуку наукової інформації щодо вирішення основних питань державної служби в Україні; визначення пріоритетних завдань для підвищення ефективності державного управління; порівнювати моделі державної служби що застосовуються в інших країнах та Україні.

Анотація навчальної дисципліни

Дисципліна «Організаційно-правові засади державного управління» належить до переліку обов'язкових дисциплін та викладається у I семестрі 1 курсу магістратури. Навчальна дисципліна знайомить студентів з теоретико-методологічними засадами організації роботи державного управління в Україні, правовими характеристиками інституційного забезпечення державного управління; особливостями правового статусу державних виконавчих органів; основними інститутами адміністративного права, такими як: предмет та метод адміністративного регулювання, форми правового регулювання в адміністративному праві, принцип законності в державному управлінні, види відповідальності тощо.

Завдання (навчальні цілі):

Згідно вимог Стандарту вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» для третього (бакалаврського) рівня вищої освіти дисципліна «Організаційно-правові засади державного управління» забезпечує набуття здобувачами освіти наступних компетентностей:

Назва компетентності	Код компетентності
<i>Загальні компетентності</i>	
Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	ЗК1
Здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально відповідально та свідомо	ЗК2
Здатність розробляти та управляти проектами	ЗК3
Здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурний рівні	ЗК4
Здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології	ЗК5
Здатність до професійного спілкування іноземною мовою	ЗК6
Здатність генерувати нові ідеї (креативність)	ЗК7
<i>Спеціальні (фахові) компетентності</i>	
Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти, що пов'язані із реалізацією права на місцеве самоврядування	СК1
Здатність організовувати діяльність органів місцевого самоврядування та інших організацій публічної сфери	СК2
Здатність організовувати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів сфери місцевого самоврядування	СК3
Здатність здійснювати професійну діяльність з урахуванням потреб забезпечення національної безпеки України у межах компетенції сфери місцевого самоврядування	СК6
Здатність самостійно готувати доповіді, презентації, аналітичні довідки, пропозиції, надавати оцінку нормативно-правовим актам на різних рівнях публічного управління та адміністрування	СК7
Здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції	СК10

Результати навчання за дисципліною: (описуються з детальною достовірністю для розробки заходів оцінювання)

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація ¹ ; 4. автономність та відповідальність ¹)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
Знати:				
1.1	1. Сутність і зміст державного управління. Принципи державного управління. Суб'єкти та об'єкти державного управління. Співвідношення державного та публічного управління	Лекція, семінар, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	3
1.2	Загальна соціальна ефективність державного управління. Ефективність організації і функціонування суб'єктів державного управління. Ефективність діяльності управлінських органів і посадових осіб	Лекція, семінар самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	3
1.3	Поняття структури управління. Основи побудови організаційних структур публічного управління. Централізація та децентралізація у структурній організації державного управління. Унітарна та федеративна організації державного управління	Лекція, самостійна робота	Усна відповідь	3
1.4	Реалізація концепції поділу влади в Україні. Поняття і система державних органів в Україні. Види державних органів в Україні. Компетенція органів державної влади	Лекція, самостійна робота	Усна відповідь	3
1.5	Інститут Президента України. Структури і порядок формування законодавчої влади в Україні. Засади правосуддя і структуру судової влади в Україні	Лекція, семінар самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	3
1.6	Система і основи правового статусу місцевих державних адміністрацій. Завдання, принципи та правові основи діяльності місцевих державних адміністрацій. Структура місцевих державних адміністрацій. Порядок формування місцевих державних адміністрацій. Функції та компетенція місцевих державних адміністрацій. Форми роботи та методи діяльності місцевих державних адміністрацій.	Семінар, самостійна робота	Усна відповідь	3
1.7	Організація апарату державного управління. Суть діяльності апарату державного управління. Компетенція органів виконавчої влади	Лекція, семінар самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	3
1.8.	Поняття та предмет правового регулювання. Методи та форми правового регулювання в державному управлінні. Принцип законності в державному управлінні. Дисципліна в публічному управлінні. Відповідальність у публічному управлінні	Лекція, самостійна робота	Усна відповідь	3
1.9.	Поняття та суть управлінського рішення Види управлінських рішень. Спосіб фіксації та форми реалізації управлінського рішення. Процес підготовки управлінського рішення. Технологія процедури прийняття рішень у публічному управлінні	Лекція, самостійна робота	Усна відповідь	3
1.10.	Метод управління за цілями. Директива стандартів внутрішнього контролю. Контроль менеджменту. Критерії функціонування внутрішнього контролю. Форми зовнішнього контролю	Семінар, самостійна робота	Усна відповідь	3

¹ заповнюється за необхідністю, наприклад для практик, лабораторних курсів тощо.

Вміти:				
2.1	аналізувати взаємозв'язок політичної та адміністративної складових у державному управлінні	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	5
2.2	давати правову характеристику нормативно-правовим актам, що стосуються системи державного управління в Україні	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	6
2.3	орієнтуватись в основних принципах функціонування і способах організації державно-службових відносин	Лекція, самостійна робота	Усна відповідь	5
2.4	використовувати засвоєну інформацію при аналізі актуальних сучасних управлінських проблем у сфері державного управління	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	6
2.5	надавати структурно-функціональну характеристику організації роботи міністерств, центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів.	Лекція, самостійна робота	Усна відповідь	5
2.8.	Забезпечувати дотримання законності та належний контроль у державному управлінні	Лекція, самостійна робота	Усна відповідь	6
Комунікація:				
3.1.	Використання знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів	Самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	2
3.2	Читання новітньої літератури в підготовці до семінарських занять та проходження тестування	Самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	2
3.3	Презентувати самостійні роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій конспектів	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	2
Автономність та відповідальність				
4.1	Самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу із проблем організаційно-правового забезпечення державного управління, вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації	Самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	2
4.2	Вирішувати самостійно комплексні завдання, пов'язані із вдосконаленням політико-правового забезпечення державного управління	Самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	2

**Співвідношення результатів навчання дисципліни
із програмними результатами навчання
(необов'язково для вибіркового дисциплін)**

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	3.1	3.2	3.3	3.4
Програмні результати навчання															
Сучасні передові концептуальні та методологічні знання в галузі науково-дослідницької та/або професійної діяльності і на межі предметних галузей знань, зокрема, теоретичних та практичних засад організації системи державного управління.	+	+	+					+				+			

Розуміти предметну область та базову специфіку професійної діяльності з огляду на різноманітні суспільні чинники, зокрема, глобалізаційний, інформаційний, інноваційний, соціальний, європеїзаційний, ситуативний, системний підходи до впровадження державного управління.	+	+		+	+										
Знати основні управлінські моделі, їхні ризики та переваги у контексті запобігання та протидії корупції.											+				
Фундаментальні знання класичної та сучасної управлінської теорії вітчизняних і зарубіжних вчених у контексті державного управління.	+	+	+						+						+
Вільно володіти категорійно-поняттєвим та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної управлінської науки, розуміти «державно-управлінські нововведення», здійснювати їх класифікацію у контексті організації державної служби.					+	+	+		+	+		+			
Вміти з нових дослідницьких позицій формулювати загальну методологічну базу власного наукового дослідження, усвідомлювати його актуальність, мету і значення для розвитку інших галузей науки та суспільно-політичного життя.															
Отримати комплексне знання щодо принципів функціонування та закономірностей розвитку органів публічної влади, публічної політики, публічних інститутів та процесів у контексті організації державно служби.				+		+		+					+		+
Розвинуто використовувати сучасні управлінські теорії, концепти та методи для інтерпретації та змістовного аналізу управлінських процесів на локальному, регіональному, національному та міжнародному рівнях.		+	+	+			+		+		+				
Формулювати наукову проблему з огляду на ціннісні орієнтири сучасного суспільства та стан її наукової розробки.				+		+			+				+	+	
Професійно виконувати управлінські, політико-організаційні, науково-дослідницькі, експертно-аналітичні та консультативні функції на національному та міжнародному ринку праці щодо організації державної служби.				+		+			+				+	+	
Аналізувати сучасні праці з публічного управління та адміністрування, юридичної науки, виявляючи дискусійні та мало досліджені питання у контексті організації державної служби.				+		+			+				+	+	

Схема формування оцінок

7.1. Форми оцінювання студентів:

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівнєве оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема оцінювання теоретичної підготовки – результати навчання (знання 1.1 – 1.7), що складає 30 % від загальної оцінки за семестр та оцінювання практичної підготовки – результати навчання (вміння 2.1 – 2.4; комунікація 3.1 – 3.2; автономія 4.1 – 4.3), що складає 70 % загальної оцінки за семестр.

– семестрове оцінювання (MAX – 60 балів / MIN – 36 балів):

1. Усне опитування, дискусія (РН1; 2.1-2.4) – 6 балів / 4 бали;
2. Модульна контрольна робота (2 МКР, по 5 балів макс. кожна) (РН 1.1-1.5; 2.1-2.5) – 15 балів / 8 балів;
3. Підсумковий реферат з курсу (РН 3; 4) – 14 балів / 8 балів
4. Самостійна робота (РН 1; 2; 3; 4) – 25 балів / 16 балів;

Перескладання семестрового контролю з метою покращення позитивної оцінки не допускається.

– заключне оцінювання (MAX – 40 балів / MIN – 24 балів): формою заключного оцінювання є іспит. Формою проведення іспиту є письмова робота із завданнями різного рівня складності. У письмовій роботі оцінюються результати навчання 1.1 – 1.7; 2.1 – 2.5; 3.1 – 3.3; 4.1 – 4.2. Максимальна кількість балів, яка може бути отримана студентом під час іспиту, становить 40 балів.

– підсумкове оцінювання: підсумкова оцінка визначається як сума оцінок (балів) за всіма успішно оціненими результатами навчання під час семестру (оцінки нижче мінімального порогового рівня до підсумкової оцінки не додаються) та оцінки, отриманої під час іспиту. Максимальна кількість балів, яка може бути отримана студентом, становить 100 балів.

7.2. Організація оцінювання:

Семестрове оцінювання: оцінювання здійснюється впродовж семестру усіх видів робіт, включаючи опитування, самостійну роботу, виконання і презентацію індивідуального аналітичного завдання.

1. Модуль 1: опитування, виконання самостійних завдань, модульна контрольна робота (Min. – 12 балів, Max.-20 балів).
2. Модуль 2: опитування, виконання самостійних завдань, модульна контрольна робота (Min. – 12 балів, Max.-20 балів).
3. Виконання та презентація індивідуального аналітичного завдання (Min. – 12 балів, Max.-20 балів).

	3M1	3M2	Підсумковий реферат	Іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	12	12	12	24	60
Максимум	20	20	20	40	100

Студент не допускається до іспиту, якщо під час семестру набрав менше 36 балів. Для допуску до іспиту обов'язковим є виконання індивідуальної роботи, самостійних завдань та написання контрольних робіт.

7.3. Шкала відповідності:

Відмінно / Excellent 90-100

Добре / Good 75-89

Задовільно / Satisfactory 60-74

Незадовільно з можливістю повторного складання / Fail 0-59

7.4. Форми оцінювання студентів:

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівнєве оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема оцінювання теоретичної підготовки – результати навчання (знання 1.1 – 1.3), що складає 25 % від загальної оцінки за семестр та оцінювання практичної підготовки –

результати навчання (вміння 2.1 – 2.3; комунікація 3.1 – 3.2; автономія 4.1 – 4.4), що складає 75 % загальної оцінки за семестр.

– **семестрове оцінювання (MAX – 80 балів / MIN – 48 балів):**

1. Виконання практичних (семінарських) занять - мах. 35 балів / мін. 21 бали .
2. Контрольні роботи (тести) – мах. 20 балів / мін. 12 бали (дві модульні контрольні роботи)
3. Самостійна робота – мах. 5 балів / мін. 3 бали
4. Підсумковий реферат - мах. 20 балів / мін. 12 балів.

Перескладання семестрового контролю з метою покращення позитивної оцінки не допускається.

– **Екзаменаційне оцінювання**

Екзаменаційне оцінювання відбувається в письмовій формі. Білет складається з 2 питань, кожне з яких оцінюється за шкалою 20 балів, що в загальному підсумку дає 40 балів за іспит. Студент не допускається до іспиту, якщо під час семестру набрав менше 36 балів. Для допуску до іспиту обов'язковим є виконання і презентація індивідуальної самостійної роботи (реферату).

Для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни оцінка за іспит не може бути меншою 24 балів. У випадку, коли студент на іспиті набрав менше 24 балів, він не додаються до семестрової оцінки (незалежно від кількості балів, отриманих під час навчального періоду). В екзаменаційній відомості у колонці «бали за іспит/ екзамен» ставиться «0», а в колонку «підсумкова оцінка з дисципліни» переноситься лише кількість балів, отриманих під час семестру. Рекомендований мінімум допуску до іспиту – 36 балів. Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестр (мінімум 36, максимум 60 балів) та екзаменаційної роботи (мінімум 24, максимум 40 балів).

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	Самостійна робота
Змістовна частина 1. Теоретичні та організаційні засади державного управління				
1	Тема 1. Поняття, сутність, форми і методи державного управління	4	2	4
2	Тема 2. Теорії організації і державне управління	4	2	4
3	Тема 3. Організаційна структура державного управління	2	2	4
4	Тема 4. Засади електронного врядування	2	2	4
5	Тема 5. Стратегічне планування в державному управлінні	2	2	4
6	Тема 6. Ідентифікація проблем та стратегічні цілі	2	2	4
	Контрольна робота за Модулем I			2
Змістовна частина 2. Правове регулювання державного управління в умовах європейської інтеграції				
7	Тема 7. Правове регулювання в державному управлінні	2	2	4
8	Тема 8. Організаційно-правові форми державного управління	2	2	
9	Тема 9. Адміністративно-правові норми	2	2	4
10	Тема 10. Адміністративно-правові відносини	2	4	4
11	Тема 11. Адміністративна процедура	4	2	4
12	Тема 12. Феномен європеїзації державного управління	2	2	4
	Контрольна робота за Модулем II		2	2
	Підсумковий реферат			8
	ВСЬОГО:	30	30	60

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – **30 год.**

Семінари – **30 год.**

Самостійна робота – **60 год.**

Програма курсу Змістовна частина 1. Теоретичні та організаційні засади державного управління

Тема 1. Поняття, сутність, форми і методи державного управління

Поняття державного управління в контексті прийняття рішень, планування, організації, керівництва, координації та контролю в межах державних установ. Тлумачення сутності державного управління через реалізацію державної влади, підтримку законності та правопорядку, задоволення потреб суспільства та ефективному використанні державних ресурсів. Виконання державної політики і прийняття рішень, спрямованих на досягнення стратегічних цілей держави.

Законність, демократизм, прозорість, підзвітність, ефективність, раціональність та професіоналізм як принципи в державному управлінні та їх спрямованість соціальна спрямованість. Функції державного управління, що охоплюють регуляторну, контролюючу, координаційну, інформаційну та виконавчу діяльність.

Центральний, регіональний та місцевий рівні державного управління. Взаємодія між рівнями державного управління.

Нормативно-правові акти, адміністративні процедури, організаційні заходи, контрольні дії та інформаційно-аналітична діяльність як функції державного управління. Правові, адміністративні, економічні, соціально-психологічні та інформаційні методи у державному управлінні.

Термінологічний словник: *державне управління, державне регулювання, форми державного управління, методи державного управління, загальносистемні, структурні та спеціалізовані принципи, професіоналізм, компетентність, цілісність, державна служба, індикатори врядування Світового банку (WGI)*

Тема 2. Теорії організації і державне управління

Науковий підхід до організації управління Анрі Файоля. Класична теорія організації базується на принципах адміністративного управління Анрі Файоля, який визначив основні функції управління: планування, організація, керівництво, координація та контроль. Файоль наголошував на важливості ієрархічної структури, розподілу праці, дисципліни, єдиначальності та підзвітності в організації. Його теорія сприяла розвитку адміністративних наук і заклала основи сучасного державного управління.

Школа людських відносин. Готорнський експеримент Елтона Мейо. Школа людських відносин зосереджується на соціальних аспектах управління та взаємодії між працівниками. Готорнський експеримент, проведений Елтон Мейо, показав важливість людських відносин і мотивації в підвищенні продуктивності праці. Мейо виявив, що увага до потреб працівників, забезпечення підтримки та комунікації значно підвищують ефективність організацій. Цей підхід вплинув на розвиток теорій мотивації та управління людськими ресурсами.

Теорія організаційної культури. Визначення, рівні та ознаки організаційної культури. Організаційна культура включає систему спільних цінностей, норм, переконань та очікувань, які впливають на поведінку працівників та ефективність організації. Рівні організаційної культури охоплюють артефакти (видимі елементи культури), спільні цінності та основні припущення (глибинні переконання). Ознаки організаційної культури включають мову, символи, ритуали, звичаї та поведінкові норми. Розуміння та управління організаційною культурою є ключовим для забезпечення ефективності та стабільності в державному управлінні.

Термінологічний словник: *організація, закрита та відкрита системи, теорія X та Y, концепція смітника (garbage can), організаційна культура, внутрішня і зовнішня комунікація, соціальне і раціональне мислення, наукове управління, раціональне управління, організаційна (групово) згуртованість, менеджеризм*

Тема 3. Організаційна структура державного управління

Визначення та сутнісні характеристики організаційних структур. Організаційна структура державного управління визначає взаємозв'язки, ролі, обов'язки та рівні повноважень в межах

державних установ. Вона відображає ієрархічний устрій, де кожна позиція та її функції чітко окреслені, що забезпечує ефективну координацію та контроль. Сутнісні характеристики організаційних структур включають ієрархічність, централізацію, формалізацію, спеціалізацію та адаптивність. Організаційна структура є фундаментом для розподілу праці, відповідальності та забезпечення управлінських процесів. Лінійна та функціональна організаційні структури.

Поняття про ланки державного управління. Ланки державного управління представляють собою різні рівні організаційної ієрархії, на яких здійснюються управлінські функції. Основними ланками є центральні органи виконавчої влади, регіональні та місцеві органи влади. Кожна ланка має свої специфічні функції та повноваження, що сприяє реалізації державної політики на всіх рівнях. Центральні органи виконавчої влади формують політику та стратегії, регіональні органи адаптують їх до специфіки регіонів, а місцеві органи забезпечують безпосередню реалізацію та контроль.

Види організаційних зв'язків між ланками державного управління: субординація, координація та реординація. Субординація означає вертикальні зв'язки, де нижчі ланки підпорядковуються вищим і виконують їх розпорядження. Координація представляє горизонтальні зв'язки між рівноправними ланками для узгодження дій та спільного вирішення завдань. Реординація охоплює адаптивні зв'язки, що дозволяють змінювати підпорядкованість і функції ланок в залежності від ситуацій та потреб. Ефективна взаємодія між цими видами зв'язків забезпечує стабільне та гнучке функціонування державного управління.

Термінологічний словник: *організаційна структура, організаційна ієрархія, лінійна структура, функціональна структура, ланка управління, централізація і децентралізація в державному управлінні, субординація, ординаційні та координаційні зв'язки*

Тема 4. Засади електронного врядування

Концептуалізація та еволюція поняття про електронне врядування. Електронне врядування (e-Governance) є сучасною формою управління, яка передбачає використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для надання державних послуг, взаємодії з громадянами та покращення ефективності управлінських процесів. Поняття електронного врядування еволюціонувало від простого використання комп'ютерів для автоматизації внутрішніх процесів до комплексних систем, що забезпечують інтеграцію всіх рівнів державного управління, сприяючи прозорості, підзвітності та доступності державних послуг. Важливу роль у розвитку електронного врядування відіграли концепції Web 1.0, Web 2.0 та Web 3.0. Web 1.0 представляє собою статичні веб-сторінки без інтерактивності. Web 2.0 забезпечив інтерактивність та користувацький контент, що сприяло більш активній взаємодії між громадянами та державними установами. Web 3.0, або семантичний веб, спрямований на інтелектуальну обробку даних та автоматизацію, що дозволяє створювати більш персоналізовані та ефективні електронні послуги.

Організаційні та інституційні основи електронного врядування включають створення відповідних структурних підрозділів, відповідальних за розробку та впровадження ІКТ в державному управлінні. Важливу роль відіграють міністерства та відомства, відповідальні за цифрову трансформацію, такі як Міністерство цифрової трансформації України. Інституційні основи також включають співпрацю з міжнародними організаціями, приватним сектором та громадянським суспільством для забезпечення комплексного підходу до впровадження електронного врядування.

Нормативно-правове забезпечення електронного врядування в Україні базується на низці законодавчих актів, які регулюють використання ІКТ у державному управлінні. Основними документами є Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» (2003), Закон України «Про доступ до публічної інформації» (2011) та інші нормативні акти, що забезпечують правову основу для впровадження електронних послуг та систем управління. Нормативно-правове забезпечення сприяє розвитку електронного уряду та інтеграції України в глобальний інформаційний простір.

Термінологічний словник: *електронне врядування, цифрові врядування, інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), Web 1.0, Web 2.0, Web 3.0, електронний документообіг, Result Management Systems – RMS, HR-RMS*

Тема 5 : Стратегічне планування в державному управлінні

Стратегічне планування як процес визначення довгострокових цілей та напрямків розвитку державного управління, що включає аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища, визначення стратегічної місії та формування планів дій. Стратегічне планування дозволяє забезпечити системний підхід до управління, підвищити ефективність та результативність діяльності державних органів, а також створити суспільну цінність через досягнення стратегічних цілей. Стадії стратегічного планування включають встановлення місії, аналіз середовища, формулювання стратегії, реалізацію та контроль за виконанням стратегічних планів.

Правове регулювання стратегічного планування визначається законодавчими актами, які встановлюють рамки та процедури для розробки і реалізації стратегічних планів. В Україні це включає «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» (2000) та інші нормативно-правові акти. Вони забезпечують правову основу для формування стратегічних документів, їх узгодження на різних рівнях державного управління та контроль за їх виконанням, що сприяє прозорості та підзвітності процесу стратегічного планування.

Організаційно-правові механізми стратегічного планування включають створення відповідних структурних підрозділів, залучення експертів, проведення аналізу та консультацій, а також координацію між різними рівнями державного управління. Ключові компоненти стратегічного планування охоплюють стратегічну місію, декомпозицію місії на конкретні цілі та завдання, визначення ресурсів, необхідних для досягнення цілей, розробку планів дій, моніторинг та оцінку виконання стратегічних планів. Етапи процесу стратегічного управління включають постановку цілей, аналіз середовища, вибір стратегії, реалізацію та оцінку результатів.

Термінологічний словник: *стратегічне планування, стадії стратегічного планування, етапи процесу стратегічного управління, стратегічна місія, декомпозиція місії, суспільна цінність*

Тема 6: Ідентифікація проблем та стратегічні цілі

Класифікація методів ідентифікації проблем в державному управлінні. Ідентифікація проблем є ключовим етапом у стратегічному плануванні, що дозволяє виявити основні перешкоди та виклики, які необхідно вирішити для досягнення стратегічних цілей. Серед методів ідентифікації проблем виділяються SWOT-аналіз (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats), що дозволяє оцінити внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на організацію; PESTEL (STEP) аналіз, що включає оцінку політичних, економічних, соціальних, технологічних, екологічних та правових факторів; системний аналіз, який забезпечує комплексний підхід до вивчення проблеми з урахуванням всіх її складових; а також методи індукції і дедукції, які використовуються для логічного визначення причинно-наслідкових зв'язків.

Метод дерева цілей: основні принципи застосування для цілей стратегічного планування. Метод дерева цілей є одним із основних інструментів стратегічного планування, що дозволяє структуровано розкласти загальні цілі на більш конкретні завдання та заходи. Основні принципи методу включають декомпозицію місії на рівні цілей, завдань та підзавдань, що допомагає визначити шляхи досягнення основних стратегічних цілей. Дерево цілей також дозволяє виявити взаємозв'язки між різними елементами планування та забезпечити логічну послідовність дій. Цей метод сприяє прозорості та зрозумілості процесу планування, що важливо для ефективного управління.

Аналіз зацікавлених сторін для ідентифікації проблем та встановлення стратегічних цілей. Аналіз зацікавлених сторін є важливим етапом у процесі ідентифікації проблем та встановлення стратегічних цілей. Цей метод дозволяє визначити та оцінити вплив різних груп зацікавлених сторін на процес прийняття рішень та реалізацію стратегічних планів. Аналіз зацікавлених сторін включає виявлення ключових гравців, оцінку їхніх інтересів, впливу та можливостей, а також розробку стратегій взаємодії з ними. Цей підхід дозволяє забезпечити участь та підтримку всіх зацікавлених сторін у процесі стратегічного планування, що сприяє досягненню цілей.

Термінологічний словник: *дерево цілей, індукція і дедукція, аналіз зацікавлених сторін, SWOT-аналіз, PESTEL (STEP) аналіз, системний аналіз, ранжування, нормативний та програмно-цільовий методи стратегічного планування, індикативний та сценарний методи стратегічного планування, політична пропозиція*

Змістовна частина 2. Правове регулювання державного управління в умовах європейської інтеграції

Тема 7. Правове регулювання в державному управлінні

Законодавчі вимоги до розробки і реалізації стратегій в органах державної влади. Законодавчі вимоги встановлюють рамки та процедури для розробки та реалізації стратегій у державних органах. В Україні це регулюється законами та нормативними актами, такими як Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» (2000). Ці законодавчі акти визначають вимоги до стратегічного планування, процедури затвердження стратегічних документів, вимоги до їх змісту та механізми контролю за їх виконанням. Законодавчі вимоги сприяють забезпеченню прозорості, підзвітності та ефективності процесу стратегічного планування в державному управлінні.

Імплементація стратегії. Моніторинг та оцінка. Імплементація стратегії передбачає виконання розроблених планів дій, управління ресурсами та контроль за виконанням стратегічних завдань. Важливим етапом є моніторинг та оцінка результатів, що дозволяє виявити відхилення від плану та вжити коригуючі заходи. Моніторинг включає постійний збір даних про хід виконання стратегії, а оцінка – аналіз цих даних для визначення ефективності реалізації стратегічних планів. Ці процеси забезпечують гнучкість та адаптивність стратегічного управління, дозволяючи своєчасно реагувати на зміни в зовнішньому та внутрішньому середовищі.

Термінологічний словник: *стратегічне планування, організаційні методи, імплементація стратегії, моніторинг, оцінка результатів, документи державного стратегічного планування*

Тема 8: Організаційно-правові форми державного управління

Форми державного управління визначаються як зовнішні прояви діяльності державних органів, спрямовані на реалізацію державної влади. Види форм державного управління включають нормативно-правові акти, адміністративні акти, адміністративні договори, а також фактичні дії. Ці форми дозволяють державним органам ефективно здійснювати свої повноваження, забезпечуючи правопорядок, реалізацію прав і свобод громадян, та виконання державних функцій.

Форми державного управління класифікуються за різними критеріями, включаючи правові та неправові форми, індивідуальні та загальні акти, а також за характером їх дії (обов'язкові або рекомендаційні). Умови застосування форм управління визначаються відповідними законодавчими актами та залежать від конкретної ситуації, завдань та повноважень державного органу. Правильний вибір форми управління є ключовим для забезпечення ефективності та законності державної діяльності.

Правові акти управління є основними інструментами реалізації державної влади і поділяються на нормативні та індивідуальні акти. Нормативні акти містять загальні правила поведінки, обов'язкові для широкого кола суб'єктів, тоді як індивідуальні акти стосуються конкретних випадків або осіб. Вимоги до форми і змісту правових актів управління включають їх відповідність законодавству, чіткість, зрозумілість, обґрунтованість та правову визначеність. Ці вимоги забезпечують прозорість і підзвітність державної діяльності.

Адміністративний договір: визначення, види і значення для державного управління. Адміністративний договір є правовим інструментом, який використовується для врегулювання взаємовідносин між державними органами або між державними органами та іншими суб'єктами права. Види адміністративних договорів включають функціонально-управлінські договори, договори про делегування повноважень, та договори між державними та недержавними організаціями. Адміністративні договори мають важливе значення для державного управління, оскільки вони забезпечують гнучкість, ефективність та координацію у виконанні державних функцій.

Термінологічний словник: адміністративне право, адміністративно-правове регулювання, «позитивні» зобов'язання, «негативні» зобов'язання, адміністративно-правові відносини, спеціальні способи правового регулювання

Тема 9. Адміністративно-правові норми

Поняття, особливості та види адміністративно-правових норм. Адміністративно-правові норми – це встановлені державою правила поведінки, які регулюють суспільні відносини у сфері державного управління. Вони мають свої особливості, такі як імперативний характер, спрямованість на забезпечення публічних інтересів, наявність державного примусу у разі їх порушення. Види адміністративно-правових норм включають загальні (регулюють загальні питання адміністративної діяльності), спеціальні (регулюють конкретні адміністративні відносини), матеріальні (визначають права і обов'язки суб'єктів), та процесуальні (регулюють порядок реалізації матеріальних норм).

Джерела адміністративного права. Джерела адміністративного права – це нормативні акти, які містять адміністративно-правові норми. До них належать Конституція України, закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативні акти центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування. Важливе місце серед джерел адміністративного права займають міжнародні договори та угоди, ратифіковані Україною, які впливають на розвиток національного адміністративного законодавства.

Систематизація адміністративного права. Систематизація адміністративного права – це процес впорядкування та вдосконалення адміністративно-правових норм з метою підвищення ефективності їх застосування. Вона включає інкорпорацію (об'єднання нормативних актів у єдині збірники без зміни їх змісту), кодифікацію (створення єдиного нормативного акта, який замінює ряд раніше прийнятих актів), та консолідацію (об'єднання декількох нормативних актів у один із зміною їх змісту). Систематизація сприяє усуненню суперечностей і дублювань у законодавстві, забезпечуючи зручність у користуванні правовими нормами та підвищуючи рівень правової культури.

Термінологічний словник: адміністративно-правові норми, джерела адміністративного права, систематизація, інкорпорація, кодифікація, консолідація

Тема 10. Адміністративно-правові відносини

Адміністративно-правові відносини – це суспільні відносини, що виникають у процесі державного управління і регулюються нормами адміністративного права. Основними рисами адміністративно-правових відносин є наявність однієї зі сторін відносин у вигляді державного органу або посадової особи, які наділені владними повноваженнями; підпорядкованість однієї сторони іншій; публічний характер цих відносин. Особливістю адміністративно-правових відносин є те, що вони спрямовані на реалізацію публічних інтересів, забезпечення правопорядку, законності та державної дисципліни.

Адміністративно-правові відносини можна класифікувати за різними ознаками. Залежно від суб'єктного складу виділяють відносини між державними органами, між державними органами та громадянами, а також між державними органами та юридичними особами. За характером розподілу прав і обов'язків виділяють відносини влади-підпорядкування та відносини координації. Залежно від змісту адміністративно-правові відносини можуть бути матеріальними (визначають права та обов'язки суб'єктів) та процесуальними (регулюють порядок реалізації матеріальних норм). Також адміністративно-правові відносини поділяються на регулятивні (спрямовані на встановлення та реалізацію прав і обов'язків) та охоронні (спрямовані на захист прав і забезпечення відповідальності за порушення).

Термінологічний словник: публічний інтерес, влада-підпорядкування, координація, матеріальні відносини, процесуальні відносини, регуляторні відносини

Тема 11. Адміністративна процедура

Адміністративна процедура – це встановлений законодавством порядок дій адміністративних органів щодо прийняття адміністративних актів, розгляду звернень громадян та юридичних осіб, а також реалізації інших управлінських функцій. Принципи адміністративної процедури включають законність, прозорість, доступність, неупередженість, рівність перед законом, забезпечення права на захист та обґрунтованість рішень. Ці принципи закріплені в Законі України «Про адміністративну процедуру» (Закон №2073-IX від 16 листопада 2021 року) і спрямовані на забезпечення ефективного та справедливого здійснення адміністративної діяльності.

Адміністративний орган – це орган виконавчої влади, орган місцевого самоврядування або інший суб'єкт, наділений владними повноваженнями, що здійснює адміністративні функції. Адміністративні органи відповідальні за прийняття рішень у межах своїх повноважень, виконання законодавства та забезпечення правопорядку. Вони діють на підставі та в межах повноважень, визначених законодавством, та зобов'язані дотримуватись принципів адміністративної процедури.

Учасниками адміністративного провадження є адміністративний орган, який здійснює провадження, заявник (фізична або юридична особа, яка звертається до адміністративного органу), інші заінтересовані особи, свідки, експерти та представники. Кожен з учасників має свої права та обов'язки, визначені законодавством. Заявник має право на своєчасний розгляд справи, отримання інформації, надання доказів та захист своїх інтересів. Адміністративний орган зобов'язаний забезпечити об'єктивний та неупереджений розгляд справи, дотримуватись процедурних правил та приймати обґрунтовані рішення.

Адміністративний акт – це офіційне рішення адміністративного органу, прийняте в межах його повноважень, яке має обов'язкову силу для адресатів. Виконання адміністративного акта полягає у реалізації його положень суб'єктами, до яких він адресований. Адміністративні органи мають право контролювати виконання адміністративних актів, застосовувати заходи примусового виконання у випадку невиконання, а також забезпечувати дотримання законності в процесі виконання. Виконання адміністративних актів є важливим елементом забезпечення ефективного функціонування державного управління та дотримання правопорядку.

Термінологічний словник: *адміністративна процедура, адміністративний орган, адміністративний акт, адміністративне провадження, принципи адміністративної процедури, учасники адміністративного провадження*

Тема 12. Феномен європеїзації державного управління

Європеїзація державного управління є процесом адаптації національних систем управління до стандартів, норм та практик, прийнятих у Європейському Союзі. Цей процес включає гармонізацію законодавства, адміністративних процедур та управлінських практик з європейськими зразками, з метою підвищення ефективності, прозорості та підзвітності державних органів. Європеїзація спрямована на забезпечення відповідності національних систем управління вимогам членства в ЄС та інтеграцію в європейський правовий і економічний простір.

Мультирівневе управління є концепцією, яка передбачає взаємодію та координацію між різними рівнями влади – від місцевого до національного та наднаціонального (ЄС). У контексті європеїзації, мультирівневе управління відіграє ключову роль, оскільки реформи та адаптація управлінських практик повинні здійснюватися на всіх рівнях. Це забезпечує єдність та узгодженість дій, сприяє більш ефективному впровадженню реформ та інтеграції з європейськими структурами.

Принцип універсалізму (one size fits all) при впровадженні реформ європеїзації публічного управління. Принцип універсалізму, або «one size fits all», передбачає впровадження уніфікованих стандартів та підходів до реформування публічного управління у всіх країнах-членах ЄС. Проте, цей принцип може зустрічати труднощі через різноманітність національних контекстів, культурних, історичних та економічних особливостей. Впровадження універсальних підходів може вимагати адаптації та гнучкості, щоб врахувати специфіку кожної країни. Важливо забезпечити баланс між загальноєвропейськими стандартами та національними потребами і умовами.

Термінологічний словник: *європеїзація, публічне управління, мультирівневе управління, універсалізм, гармонізація законодавства, адміністративні процедури.*

Плани лекцій

Змістовна частина 1. Теоретичні та організаційні засади державного управління

ТЕМА 1. Поняття, сутність, форми і методи державного управління

1. Поняття і сутність державного управління
2. Принципи та функції державного управління
3. Рівні державного управління
4. Форми та методи державного управління

Тема 2. Теорії організації і державне управління

1. Науковий підхід до організації управління Анрі Файоля. Класична теорія
2. Школа людських відносин. Готорнський експеримент Елтона Мейо
3. Теорія організаційної культури. Визначення, рівні та ознаки організаційної культури

Тема 3. Організаційна структура державного управління

1. Визначення та сутнісні характеристики організаційних структур
2. Поняття про ланки державного управління
3. Види організаційних зв'язків між ланками державного управління: субординація, координація та реординація

Тема 4. Засади електронного врядування

1. Концептуалізація та еволюція поняття про електронне врядування
2. Організаційні та інституційні основи електронного врядування
3. Нормативно-правове забезпечення електронного врядування в Україні

Тема 5. Стратегічне планування в державному управлінні

1. Сутність стратегічного планування та його значення для державного управління
2. Правове регулювання стратегічного планування в державному управлінні
3. Організаційно-правові механізми стратегічного планування та його ключові компоненти.

Тема 6: Ідентифікація проблем та стратегічні цілі

1. Класифікація методів ідентифікації проблем в державному управлінні.
2. Метод дерева цілей: основні принципи застосування для цілей стратегічного планування
3. Аналіз зацікавлених сторін для ідентифікації проблем та встановлення стратегічних цілей

Контрольна робота за Модулем I

Змістовна частина 2. Правове регулювання державного управління в умовах європейської інтеграції

Тема 7: Правове регулювання в державному управлінні

1. Правове регулювання формулювання стратегії в державному управлінні. Перехід від цілей до стратегій
2. Імплементація стратегії. Моніторинг та оцінка.
3. Законодавчі вимоги до розробки і реалізації стратегій в органах державної влади

Тема 8. Організаційно-правові форми державного управління

1. Поняття і види форм державного управління
2. Класифікація форм державного управління та умови їх застосування
3. Поняття і види правових актів управління та вимоги до їх форми і змісту
4. Адміністративний договір: визначення, види і значення для державного управління

Тема 9. Адміністративно-правові норми

1. Поняття, особливості та види адміністративно-правових норм
2. Джерела адміністративного права
3. Систематизація адміністративного права

Тема 10. Адміністративно-правові відносини

1. Поняття, основні риси та особливості адміністративно-правових відносин
2. Види адміністративно-правових відносин
3. Співвідношення державного управління, виконавчої влади та адміністративного права

Тема 11. Адміністративна процедура

1. Поняття та принципи адміністративної процедури
2. Поняття про адміністративний орган.
3. Учасники адміністративного провадження
4. Виникнення адміністративного акта

Тема 12. Феномен європеїзації державного управління

1. Визначення європеїзації як концепції реформи публічного управління
2. Співвідношення між європеїзацією та мультирівневим управлінням
3. Принцип універсалізму (one size fits all) при впровадженні реформ європеїзації публічного управління.

Контрольна робота за Модулем II

План і завдання семінарських занять:

Семінар 1. Поняття, сутність, форми і методи державного управління

Групова вправа:

Для підготовки до семінарського заняття на основі лекційного матеріалу та запропонованої для підготовки літератури проаналізуйте принципи державного управління.

На семінарському занятті студенти поділяються на три підгрупи. Кожній підгрупі пропонується дослідити одну з трьох груп принципів: загальносистемні, структурні та спеціалізовані.

Структура завдань для кожної підгрупи студентів:

Підгрупа А – Загальносистемні принципи:

Завдання: розгляньте та надайте визначення кожному із наведених принципів: об'єктивності управління, демократизму, правової впорядкованості, законності, розподілу влади, публічності, поєднання централізації і децентралізації.

Оберіть один орган державного управління (наприклад, Міністерство внутрішніх справ, Міністерство освіти і науки України тощо).

Розгляньте і обговоріть, як кожен з загальносистемних принципів реалізуються в діяльності цього органу.

Підготуйте коротку групову презентацію, де проілюструйте ці принципи на конкретних прикладах з роботи обраного підгрупою органу.

Підгрупа Б – Структурні принципи:

Завдання: розгляньте та надайте визначення кожному з структурних принципів: структурно-цільовому, структурно-функціональному, структурно-організаційному, структурно-процесуальному.

Порівняйте принципи та їхні особливості. Обговоріть, як вони можуть впливати на організацію та ефективність роботи обраного підгрупою органу.

Підготуйте презентацію, де поясніть, як саме відбувається реалізація цих принципів у діяльності обраного органу.

Підгрупа В – Спеціалізовані принципи:

Розгляньте зміст спеціалізованих принципів, такі як: принципи державної служби (професіоналізм, компетентність, ініціативність, політична неупередженість), роботи з персоналом (принцип мети, принцип відповідності, принцип першого керівника), інформаційного забезпечення (цілісність, достовірність, захист від несанкціонованого доступу). Проаналізуйте, як ці принципи впливають на конкретні аспекти управління.

Визначте один аспект державного управління, що потребує спеціалізованого підходу (наприклад, державна служба, інформаційне забезпечення тощо) і поясніть необхідність застосування спеціалізованого підходу.

Проаналізуйте, на які аспекти управлінської діяльності впливають спеціалізовані принципи.

Підготуйте презентацію, де проілюструйте реалізацію цих принципів на прикладі обраного аспекту державного управління.

Кожній групі відводиться 25-30 хвилин для обговорення і підготовки презентації. Після цього групи роблять власні презентації висновків та обговорюють їх. Така структура дозволить студентам глибше розібратися в принципах державного управління та їхньому практичному застосуванні.

Література: 1,2,6,8

Семінар 2. Порівняльна характеристика державного управління України та інших країн

Практичне завдання до семінару 2:

Круглий стіл на тему: «Актуальні виклики в системі державного управління»

Міжнародні організації часто застосовують власні критерії для вимірювання рівня розвитку державного управління по всьому світу. Так, Світовий банк використовує власну систему для аналізу стану розвитку державного управління в країнах, з якими співпрацює. Система має назву «Світовий індикатор врядування» (WGI).

Система розроблена в рамках проєкту Світового банку і оновлюється щороку. WGI – це набір дослідницьких даних, ініційований Даніелем Кауфманном (Почесний президент Інституту управління природними ресурсами (NRGI) та Інституту Брукінгса) та Артом Краєм (Світовий банк, Економіка розвитку) у 1999 році. При цьому Світовий банк виходить з того, що урядування складається з процедур та інститутів, за допомогою яких здійснюється влада в країні. Вони включають процес, за допомогою якого уряди обираються, контролюються та замінюються; спроможність уряду ефективно формулювати та впроваджувати розумну політику; повага громадян і держави до інститутів, які регулюють економічну та соціальну взаємодію між ними.

Світовий індикатор врядування складається з шести інструментів вимірювання управління для понад 200 країн і територій за період 1996-2021 рр.: голос і підзвітність, політична стабільність і відсутність насильства/тероризму, ефективність уряду, регуляторна якість, верховенство права, контроль корупції.

Перейдіть за посиланням у розділі «Завдання» нижче, щоб отримати визначення кожного з шести вимірів управління та перелік окремих показників, на яких базується кожен зведений показник. WGI – це зведені показники управління, що базуються на понад 30 основних джерелах даних. Ці джерела даних масштабуються та об'єднуються для створення шести сукупних показників за допомогою статистичної методології, відомої як модель неспостережуваних компонентів (UCM). Ключовою особливістю методології є те, що вона створює межі похибки для кожної оцінки управління. Ці межі похибки необхідно брати до уваги під час порівнянь між країнами та часом.

Шість складених показників WGI корисні як інструмент для широких порівнянь між країнами та для оцінки широких тенденцій у часі. Однак вони часто є надто грубим інструментом, щоб бути корисним для формулювання конкретних реформ управління в конкретних умовах країни. Такі реформи та оцінка їхнього прогресу мають базуватися на набагато більш детальних діагностичних даних, що стосуються конкретної країни, які можуть визначити відповідні обмеження для управління в конкретних умовах країни.

WGI є доповненням до великої кількості інших спроб побудови більш детальних показників управління, часто лише для однієї країни.

Завдання:

Використовуючи це посилання: <https://info.worldbank.org/governance/wgi/Home/Reports> згенеруйте порівняльний звіт про системи врядування в Україні та інших країнах світу. Порівняйте їх за шістьма показниками, які містить система WGI. Порівняйте прогрес України та країни, яку ви обрали для порівняння за останні 3, 5, 10 років. Які висновки Ви зробили? У чому ви бачите переваги та недоліки рейтингу WGI. Як Ви думаєте, на що впливають такі рейтинги?

Представте результат індивідуального дослідження на семінарському занятті у вигляді презентації (від 7 до 10 слайдів).

Перед проведення семінару узгодьте з викладачем, хто буде виконувати ролі експерта Світового банку, представника країни, яку презентуватимуть на круглому столі, дослідника/ці/ків (не більше 3-х осіб), які робитимуть презентації. Домовтесь про завдання експерта, представника країни.

Література: 5, 6, 1, 2

Семінар 3. Організаційна структура державного управління

1. Окресліть суттєві риси організаційної структури публічного управління.
2. Перерахуйте умови та фактори впливу на побудову системи публічного управління.
3. Охарактеризуйте відмінність між основними організаційними структурами, що застосовуються у публічному управлінні.
4. Оцініть переваги і недоліки унітарної побудови організаційної структури публічного управління.
5. Оцініть переваги та недоліки федеративної побудови організаційної структури публічного управління.

Література: 1, 2, 5, 6

Семінар 4. Засади електронного врядування

Підготуйте індивідуальні презентації за блоками питань нижче:

Концептуалізація та еволюція поняття про електронне врядування:

Які основні етапи еволюції поняття електронного врядування можна виділити?

Які концепції врядування лежать в основі сучасного розуміння електронного врядування?

Які ключові аспекти концептуалізації електронного врядування визначаються сучасними науковцями?

Організаційні та інституційні основи електронного врядування:

Які виклики виникають при впровадженні електронного врядування в сучасних організаціях державного сектору в Україні?

Які інституційні засади сприяють успішному функціонуванню електронного врядування в державному секторі?

Як впливає організаційна культура на процес впровадження електронного врядування?

Нормативно-правове забезпечення електронного врядування в Україні:

Які основні законодавчі акти регулюють сферу електронного врядування в Україні?

Які ключові аспекти нормативно-правового забезпечення електронного врядування слід враховувати при підготовці індивідуальних презентацій?

Як можна оцінити ефективність законодавчого регулювання у сфері електронного врядування в Україні?

Практичне завдання:

На основі лекційного матеріалу та відкритих джерел підготуйте презентацію (до від 6 до 8 слайдів) з прикладом застосування ІКТ у сфері державного управління. Результат представте на семінарському занятті.

Література: 17,22,45,28

Семінар 5. Стратегічне планування в державному управлінні

На основі лекційного матеріалу та літератури за темою семінару, підготуйте індивідуальну презентацію одного з елементів стратегічного планування в державному управлінні: визначення

стратегічних цілей, розробка стратегічних ініціатив, впровадження стратегічного плану, оцінка та моніторинг. В презентації викладіть ключові ідеї та концепції щодо обраного елемента стратегічного планування.

Використовуючи навчальний матеріал, розробіть один або декілька слайдів з власним баченням обраного елемента для вирішення конкретної проблеми у сфері державного управління.

Під час семінару підтримуйте дискусію стосовно підходів до стратегічного управління на основі отриманих знань та зворотного зв'язку.

Включіть ключові терміни та поняття літератури, які будуть використовуватися під час підготовки презентації: «стратегічні цілі», «стратегічні ініціативи», «впровадження стратегічного плану», «оцінка та моніторинг», «стадії стратегічного планування», «етапи процесу стратегічного управління», «стратегічна місія», «суспільна цінність».

Під час підготовки до презентації дайте відповідь на такі питання:

1. Які основні етапи стратегічного планування застосовуються в державному управлінні, яка їх роль у процесі управління.

2. Поясніть, як стратегічне планування впливає на розвиток соціально-економічних систем та які виклики можуть виникати в цьому процесі.

3. Які інструменти та методики стратегічного планування пропонуються в статті Щербак, і в чому полягає їх сутність.

4. Які основні проблеми та перешкоди для впровадження стратегічного планування в державному управлінні ідентифіковані в статті Шербак Н.В.

5. Які основні етапи стратегічного планування соціально-економічного розвитку держави визначені в статті Науменко; з яких елементів вони складаються

6. Опишіть, як здійснюється стратегічний аналіз стану соціально-економічного розвитку держави та які ключові елементи цього аналізу.

7. Які методи стратегічного аналізу стану соціально-економічного розвитку держави виокремлені у статті Науменко та як вони застосовуються?

8. Як формулюється стратегія соціально-економічного розвитку держави на основі стратегічного аналізу та які кроки передбачені для її розробки?

Література: 5,7,10,18,20

Семінар 6: Ідентифікація проблем та стратегічні цілі

Для підготовки до практичного семінару студентам слід використовувати лекційний матеріал та літературу за темою семінару.

На семінарському занятті студентам пропонується обрати одну з проблем, що зазначені у Державній стратегії реформи державного управління до 2025 року затвердженій розпорядженням КМУ від 21 липня 2021 р. № 831-р., зокрема:

- сучасний стан державного управління: проблема низької ефективності планування діяльності центральних органів виконавчої влади, зокрема забезпечення орієнтації на результат, а не на процес;

- ефективне врядування: відсутність чіткого розподілу функцій з формування та реалізації політики в системі органів виконавчої влади;

- ефективне врядування: удосконалення моніторингу і контролю виконання управлінських рішень;

- високоякісні послуги та зручні процедури: посилення спроможності центрів надання адміністративних послуг в частині покриття видатків на організацію надання послуг;

- Професійна публічна служба та управління персоналом: підвищення прозорості, передбачуваності та справедливості заробітної плати;

- Професійна публічна служба та управління персоналом: підвищення якості відбору претендентів на посади державної служби;

- Професійна публічна служба та управління персоналом: забезпечення доброчесності державних службовців

Студенти об'єднуються в невеликі групи (3-4 особи). Кожна група отримує завдання протягом 30 хвилин розробити дерево цілей, яке допоможе досягти стратегічної мети на основі однієї з проблем, наведених у завданні вище. Одна група працює на однію з наведених проблем.

Під час виконання завдання в групі студентам потрібно:

- розкласти кожну ціль на ще більш детальні підцілі;
- визначити цілі нижчого рівня, які сприятимуть досягненню стратегічної мети;
- встановити логічні зв'язки між цілями та підцілями пояснюючи як досягнення підцілей сприятиме досягненню цілей вищого рівня;
- при виконанні вправи використовувати правила декомпозиції цілі та редукції.

Презентація та обговорення: По завершенню, кожна група представляє своє дерево цілей іншим підгрупам. Обговорення має зосередитись на тому, як кожна з підцілей сприяє досягненню основної стратегічної мети та на логіці декомпозиції цілей.

Рекомендації з виконання завдання для студентів:

Почніть з визначення конкретних підцілей, які можуть бути досягнуті у короткостроковій перспективі. Визначайте підцілі таким чином, щоб вони були вимірюваними і досягнення кожної з них могло бути чітко прослідковано. Пам'ятайте про важливість зв'язку між різними рівнями цілей: кожна підціль має сприяти досягненню своєї цілі вищого рівня.

Література: 3,5,7,10,18

Змістовна частина 2. Правове регулювання державного управління в умовах європейської інтеграції

Тема 7: Правове регулювання в державному управлінні

Організаційні методи формулювання стратегії в державному управлінні. Перехід від цілей до стратегій

Імплементація стратегії. Моніторинг та оцінка.

Законодавчі вимоги до реалізації стратегій в органах державної влади

Література: 1,8,21,37

Тема 8. Організаційно-правові форми державного управління

1. Поняття і види форм державного управління
2. Класифікація форм державного управління та умови їх застосування
3. Поняття і види правових актів управління та вимоги до їх форми і змісту
4. Адміністративний договір: визначення, види і значення для державного управління

Література: 1,6,21

Тема 9. Адміністративно-правові норми

Розкрийте зміст поняття про адміністративно-правову норму.

Назвіть державні гарантії дії адміністративно-правових норм

Охарактеризуйте структуру адміністративно-правової норми за допомогою конкретних прикладів

Охарактеризуйте кожен з видів реалізації адміністративно-правових норм: виконання, використання, додержання, застосування. Наведіть конкретні приклади

Охарактеризуйте адміністративно-правовий метод регулювання. Що таке імперативний і диспозитивний методи правового регулювання. Наведіть приклади на основі законодавства

У чому полягають особливості адміністративно-правового регулювання. Охарактеризуйте спеціальні способи адміністративно-правового регулювання та наведіть приклади.

Дайте визначення поняттю про джерела адміністративного права і наведіть приклади Назвіть і охарактеризуйте кожен з інститутів адміністративного права

Поясніть логіку класифікації джерел адміністративного права і охарактеризуйте види таких джерел за їхньою ієрархією.

Література: 1,2,6,21

Тема 10. Адміністративно-правові відносини

Поняття та основні риси адміністративно-правових відносин

Назвіть види адміністративно-правових відносин

У чому полягає особливості адміністративно-правових відносин

Назвіть риси, що притаманні адміністративно-правовим відносинам
Перелічте і поясніть особливості адміністративно-правових відносин
Назвіть і охарактеризуйте етапи виникнення адміністративно-правових відносин
Назвіть елементи структури адміністративно-правових відносин
Дайте визначення суб'єкту та об'єкту адміністративно-правових відносин
Поясніть яку роль грають юридичні факти у адміністративно-правових відносинах. Наведіть конкретні приклади

Література: 1,2,6,21

Тема 11. Адміністративна процедура

Правове регулювання адміністративної процедури в Україні

Поняття та принципи адміністративної процедури

Поняття про адміністративний орган.

Поняття про адміністративне провадження

Поняття про адміністративний акт

Виконання адміністративного акта

Учасники адміністративного провадження

Виконання адміністративного акта

Література: 1,2,6,21

Тема 12. Феномен європеїзації державного управління

Визначення європеїзації як концепції реформи публічного управління

Концепція інерговерменталізму

Концепція мультирівневого врядування в ЄС

Концепція єдиного адміністративного простору ЄС

Співвідношення між європеїзацією та мультирівневим управлінням

Принцип універсалізму (one size fits all) при впровадженні реформ європеїзації публічного управління.

Література: 1,2,6,21

Завдання для контрольних робіт

Контрольна робота за Модулем 1

Тема: Правове забезпечення стратегічного планування в державному управлінні

На основі індивідуально розробленого дерева цілей та за результатом обговорення на семінарському занятті за темою 6, підготуйте такі документи:

1) політичну пропозицію Кабінетові Міністрів України щодо вирішення визначеної вами за допомогою дерева цілей проблеми;

2) протокольне рішення Кабінету Міністрів України за результатами розгляду підготовленої Вами політичної пропозиції у формі витягу з протоколу засідання Кабінету Міністрів України.

Опис виконання завдання:

Політична пропозиція має відповідати вимогам параграфу 61 Регламенту КМУ та містити такі обов'язкові складові:

- опис питань, які пропонується вирішити, та варіанти їх вирішення;
- обраний варіант вирішення питань та обґрунтування такого вибору;
- перелік міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, які необхідно залучити для реалізації обраного варіанта вирішення питань, а також позиція заінтересованих органів (у разі потреби);

- шляхи і способи вирішення питань (за обраним варіантом);

- обсяг необхідних фінансових, матеріально-технічних, людських та інших ресурсів;

- строки оцінки результатів і звітування.

Орієнтовний обсяг політичної пропозиції становить від 2-10 сторінок. Зразок політичної пропозиції міститься у літературі до цього завдання.

Протокольне рішення Кабінету Міністрів за результатами розгляду підготовленої Вами політичної пропозиції готується з урахуванням параграфу 23, а також вимог що містяться у параграфі 27 Регламенту КМУ, зокрема щодо форми та виконавців. Зразок протокольного рішення уряду міститься у літературі до цього завдання.

При складанні протокольного рішення подумайте, яким органам виконавчої влади воно буде адресовано. Чи потребує розгляд підготовленої Вами політичної пропозиції залучення органів місцевого самоврядування і у якій формі це може бути відображено у протокольному рішенні. Для вирішення цих питань з'ясуйте предметну компетенцію кожного з органів державної влади, які Ви плануєте долучити до розгляду протокольного рішення Кабінету Міністрів України.

На основі індивідуально розробленого дерева цілей та за результатом обговорення на семінарському занятті за темою 6, підготуйте такі документи:

1) політичну пропозицію Кабінетові Міністрів України щодо вирішення визначеної вами за допомогою дерева цілей проблеми;

2) протокольне рішення Кабінету Міністрів України за результатами розгляду підготовленої Вами політичної пропозиції у формі витягу з протоколу засідання Кабінету Міністрів України.

Опис виконання завдання:

Політична пропозиція має відповідати вимогам параграфу 61 Регламенту КМУ та містити такі обов'язкові складові:

- опис питань, які пропонується вирішити, та варіанти їх вирішення;
- обраний варіант вирішення питань та обґрунтування такого вибору;
- перелік міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, які необхідно залучити для реалізації обраного варіанта вирішення питань, а також позиція заінтересованих органів (у разі потреби);
- шляхи і способи вирішення питань (за обраним варіантом);
- обсяг необхідних фінансових, матеріально-технічних, людських та інших ресурсів;
- строки оцінки результатів і звітування.

Орієнтовний обсяг політичної пропозиції становить від 2-10 сторінок. Зразок політичної пропозиції міститься у літературі до цього завдання.

Протокольне рішення Кабінету Міністрів за результатами розгляду підготовленої Вами політичної пропозиції готується з урахуванням параграфу 23, а також вимог що містяться у параграфі 27 Регламенту КМУ, зокрема щодо форми та виконавців. Зразок протокольного рішення уряду міститься у літературі до цього завдання.

При складанні протокольного рішення подумайте, яким органам виконавчої влади воно буде адресовано. Чи потребує розгляд підготовленої Вами політичної пропозиції залучення органів місцевого самоврядування і у якій формі це може бути відображено у протокольному рішенні. Для вирішення цих питань з'ясуйте предметну компетенцію кожного з органів державної влади, які Ви плануєте долучити до розгляду протокольного рішення Кабінету Міністрів України.

Література: 37,40,47,49

Контрольна робота за Модулем 2

Тема: підготовка аналітичного звіту щодо адаптації системи надання адміністративних послуг в Україні в умовах війни

Мета контрольної роботи: Аналізувати, як змінилися процедури надання адміністративних послуг під час великомасштабної агресії Росії, що розпочалася у 2022 році.

Завданням контрольної роботи є підготовка аналітичного звіту, з огляду на виконання наступних обов'язкових кроків:

Огляд змін у законодавстві та процедурах:

Дослідіть конкретні законодавчі акти або урядові постанови, які були прийняті для адаптації надання публічних послуг. Наприклад, акти щодо розширення строків дії документів.

Опишіть, яким чином було спрощено процедури надання послуг, зокрема через цифровізацію або зміну вимог до документації.

Проаналізуйте введення нових послуг, які стали необхідними в умовах війни, зокрема реєстрацію пошкодженого майна.

Аналіз впливу війни на адміністративні послуги:

Дослідіть, як військові дії вплинули на доступність публічних послуг в різних регіонах України. Опишіть проблеми з інфраструктурою та безпекою, які виникли через військові дії.

Проаналізуйте, як адміністративні послуги адаптувалися до змінених потреб населення, зокрема для внутрішньо переміщених осіб.

Критичний аналіз наслідків реформ:

Оцініть, наскільки ефективними були здійснені зміни та як вони вплинули на загальну якість адміністративних послуг.

Розробіть пропозиції щодо подальшого вдосконалення адміністративних послуг, базуючись на аналізі вже проведених змін.

За результатами виконання цих кроків підготуйте письмовий звіт з такою структурою:

Вступ, який містить короткий огляд ситуації та мети аналізу.

Основна частина, що складається з детального аналізу змін у законодавстві, впливу війни на послуги, та ефективності реформ

Висновків, які містять оцінку зібраної інформації та пропозиції щодо можливостей подальших реформ. До висновків слід додати пропозиції щодо конкретних кроків для покращення системи надання адміністративних послуг.

Обов'язковими елементами звіту має бути **цитати та посилання на використані джерела та законодавчі акти.**

Рекомендовані для виконання контрольної роботи джерела складають закони та постанови уряду, які регулюють адміністративні процедури; звіти міжнародних організацій (наприклад: огляди та аналізи від ЄС, Світового банку, аналітичних центрів, ОЕСР або інших авторитетних інституцій; наукові публікації (наприклад, статті з фахових журналів, що досліджують адміністративне право і публічне управління); доповіді та матеріали конференцій (наприклад, презентації та виступи експертів з питань адміністративної реформи).

Література: 1,2,6,21,37,42

ОРІЄНТОВНІ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Який з перелічених органів не входить до системи центральних органів виконавчої влади:

- А) Державна регуляторна служба;
- Б) Державне агентство України з питань кіно;
- В) Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК);
- Г) Центральна виборча комісія

2. За правопорушення у сфері економічної конкуренції передбачаються такі види відповідальності:

- А) господарсько-організаційні санкції (примусовий поділ, реорганізація) або господарсько-адміністративні штрафи;
- Б) безоплатне вилучення майна або відшкодування шкоди;
- В) господарсько-організаційні санкції (примусовий поділ, реорганізація) або безоплатне вилучення майна

Г) усі перелічені варіанти є вірними

3. Що не належить до функцій політичної влади в процесі публічного управління?

- А) прийняття політичних рішень, як от вибір цілей, засобів і способів діяльності, пов'язаних з боротьбою за політичну (державну) владу та її здійснення;
- Б) діяльність політичного керівництва, спрямовану на мобілізацію суспільних ресурсів та залучення до реалізації політичних рішень;
- В) діяльність із реалізації державної політики у відповідній сфері суспільного життя.
- Г) нічого з переліченого

ТЕМИ ДЛЯ ПІДСУМКОВОЇ ПИСЬМОВОЇ РОБОТИ (реферату)

1. Принципи управління в контексті сучасних викликів: огляд теорії Макса Вебера
2. Принципи управління в контексті сучасних викликів: огляд теорії Герберта Саймона
3. Функції державного управління: аналіз підходів Девіда Осборна
4. Характеристика державного управління в контексті теорії Вудро Вільсона
5. Форми державного управління: відображення поглядів Кенета Арроу
6. Принципи наукового управління: аналіз концепції Фредеріка Тейлора
7. Структурно-цільові принципи управління: теоретичні погляди Дугласа МакГрегора
8. Структурно-функціональні принципи в державному управлінні: аналіз досліджень Ернеста

Дала

9. Науковий підхід до організації управління Анрі Файоля
10. Структурно-процесуальні принципи в державному управлінні: огляд концепції Фредеріка

Герцберга

11. Концептуалізація та еволюція поняття про електронне врядування
12. Організаційні та інституційні основи електронного врядування
13. Школа людських відносин: Хотторнський експеримент Елтона Мейо

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Суть і зміст державного управління

Принципи державного управління

Загальна характеристика об'єкта в державному управлінні

Проблема об'єктного складу державного управління

Характеристика суб'єктів у державному управлінні

Взаємозв'язок між державним та публічним управлінням

Загальна соціальна ефективність державного управління

Ефективність організації та функціонування суб'єктів державного управління

Загальна характеристика організації державного управління

Характеристика правового регулювання державного управління в Україні

Огляд законодавства про регулювання державного управління в Україні

Поняття організаційної структури в державному управлінні

Взаємозв'язок між організаційною структурою державного органу та організаційною структурою державного управління

Види організаційних зв'язків у державному управлінні: субординація, координація, ординація

Опис видів організаційних структур: лінійні та функціональні структури

Характеристика адаптивних організаційних структур та їх видів: матрична, програмно-цільова, проєктна та координаційна

Конгломераційні та споживчі організаційні структури в державному управлінні

Централізація та децентралізація у структурній організації державного управління

Поняття державного органу. Система державних органів в Україні

Поняття владних повноважень. Особливості їх здійснення в системі державного управління України

Способи правового регулювання у державному управлінні: дозвіл, зобов'язання, заборона

Поняття та сутність управлінського рішення

Класифікація видів управлінських рішень (М. Мескон, Ф. Хміль)

Етапи розвитку теорії організації

Закриті та відкриті системи в теорії організації. Приклад

Теорія раціонального мислення у закритих системах. Класична теорія організації Ф. Тейлора

Теорія соціального мислення у закритих системах. Теорія мотивації Е. Мейо

Теорія раціонального мислення у відкритих системах (Чандлер, Лоуренс)

Теорія соціального мислення у відкритих системах. Організаційна теорія смітника (garbage can)

Джеймса Марча

Організаційна теорія Х та Y Дугласа МакГрегора

Поняття форм державного управління. Приклади

Фактори, що впливають на вибір форми державного управління. Приклад

Ознаки форм державного управління

Формальні та детально регламентовані форми державного управління

Вимоги до суб'єкта управління при виборі оптимальної форми державного управління

Класифікація форм державного управління: правові та неправові

Видання правових актів як правова форма державного управління. Суб'єкти видання

Поняття юридично значущих дій як форми державного управління. Приклади

Поняття адміністративних договорів (угод) як правових форм державного управління. Приклади

Види адміністративних договорів: функціонально управлінські, між державними та недержавними організаціями, про делегування повноважень. Приклад

Поняття нормативно-правового акта в державному управлінні

Законодавче регулювання порядку видання нормативно-правових актів

Суб'єкти нормотворчої діяльності

Ознаки правового акта в державному управлінні

Види правових актів у державному управлінні (за видами)

Види правових актів у державному управлінні (за суб'єктами видання)

Види правових актів у державному управлінні (за широким і вузьким розумінням суб'єктів видання)

Види правових актів у державному управлінні (за юридичною формою визначення)

Види правових актів у державному управлінні (за порядком ухвалення)

Види правових актів у державному управлінні (за формою вираження волі)

Види правових актів у державному управлінні (за дією в часі)

Характеристика дискреційних актів управління

Акти пов'язаної адміністрації. Приклад

Основні вимоги до правових актів у державному управлінні

Додаткові вимоги до правових актів у державному управлінні

Організаційно-технічні вимоги до правових актів у державному управлінні

Стадії ухвалення правових актів у державному управлінні

Способи фіксації та форми реалізації управлінських рішень

Поняття, ознаки та юридичне значення актів публічного управління

Відмінності актів державного управління від інших правових актів

Види актів державного управління (Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, міністерства)

Організаційно-правовий статус Кабінету Міністрів України

Типи центральних органів виконавчої влади та особливості їхньої правової природи

Організаційно-правовий статус Міністерства як центрального органу виконавчої влади

Організаційно-правовий статус центрального органу виконавчої влади у формі служби. Приклад

Організаційно-правовий статус центрального органу виконавчої влади у формі інспекції. Приклад

Організаційно-правовий статус центрального органу виконавчої влади у формі агентства.

Приклад

Особливості правового регулювання діяльності центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом. Приклад

Визначення стратегічного управління і його мета

Сутність стратегічного управління

Функції стратегічного управління

Етапи розвитку стратегічного управління

Відмінності між стратегічним плануванням та стратегічним управлінням

Відмінності між бюджетуванням та довгостроковим плануванням

Відмінності між довгостроковим та стратегічним плануванням

Елементи системи стратегічного управління

Визначення та відмінності між організаційною структурою та організаційною культурою в державному управлінні

Стадії процесу стратегічного управління

Етапи розробки стратегічного плану в державному управлінні

Законодавчі акти, що забезпечують правове регулювання стратегічного планування в Україні

Механізми стратегічного планування в державному управлінні в Україні

Ключові документи стратегічного і програмного спрямування в державному управлінні в Україні

Цільовий підхід в державному управлінні. Варіанти цільового підходу

Метод дерева цілей як інструмент планування в державному управлінні

Принципи побудови дерева цілей
Поняття декомпозиції при побудові дерева цілей
Поняття редукції при побудові дерева цілей
Поняття та основні риси адміністративно-правових відносин
Види адміністративно-правових відносин
Особливості адміністративно-правових відносин
Риси, що притаманні адміністративно-правовим відносинам
Етапи виникнення адміністративно-правових відносин
Елементи структури адміністративно-правових відносин
Визначення суб'єкта та об'єкта адміністративно-правових відносин
Юридичні факти в адміністративно-правових відносинах.
Поняття про адміністративну процедуру
Правове регулювання адміністративної процедури в Україні
Принципи адміністративної процедури
Поняття про адміністративний орган.
Поняття про адміністративне провадження
Поняття про адміністративний акт
Виконання адміністративного акта
Учасники адміністративного провадження
Виконання адміністративного акта
Поняття про європеїзацію державного управління
Концепція інерговерменталізму
Концепція мультирівневого врегулювання в ЄС
Концепція єдиного адміністративного простору ЄС
Співвідношення між європеїзацією та мультирівневим управлінням
Принцип універсалізму (one size fits all) при впровадженні реформ європеїзації публічного управління.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

- Барабаш Г.О. Організаційно-правові основи державного управління: конспект лекцій. / Укладачі Г.О. Барабаш, Т.О. Луценко. – Х. : НУЦЗУ, 2016. – 40 с.
- Гриценко І., Мельник Р., Пухтецька А. та ін. Загальне адміністративне право: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 566 с.
- Зварич І., Зварич О. (2020). «Дерево цілей» в управлінні розвитком регіону. Економіка та суспільство (22). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-16>.
- Мельник Р.С., Бевзенко В.М. Загальне адміністративне право: Навчальний посібник / За заг. ред. Р.С. Мельника. – К.: Ваіте, 2014. – 376 с.
- Науменко В.Д. (2023) Стратегічне планування як основний етап процесу стратегічного управління соціально-економічним розвитком держави. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: публічне управління та адміністрування. Т. 34 (73), №1. С.80-87.
- Остапенко О. І. Адміністративне право України (загальна частина) : навч. посіб. / [Остапенко О. І., Ковалів М. В., Єсімов С. С. та ін.] ; [Вид. 2-е, доп.] Львів : СПОЛОМ, 2021. 616 с.
- Пастух К. В. (2020) Стратегічне управління : конспект лекцій для студентів бакалаврату всіх форм навчання спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування / К. В. Пастух ; Харків. нац. ун-т міськ. господарства ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. – 60 с.
- Соловійов В. М. Поняття і сутність правового регулювання державного управління України / В. М. Соловійов // Університетські наукові записки. - 2007. - № 3. - С. 27-33.
- Середа В. В. Адміністративне право: навчальний посібник / В. В. Середа, З. Р. Кісіль, Р.-В. В. Кісіль. – Львів: ЛьвДУВС, 2014. – 520 с.
- Щербак Н.В. (2020). Стратегічне планування в системі державного управління. Державне управління та місцеве самоврядування, № 46(3), 2020. doi: 10.33287/102045.

Plantera F. (2021). The path towards e-governance in Ukraine. Ega.ee. Retrieved July 4 2023 from https://ega.ee/success_story/path-towards-egovernance-ukraine/.

Williams W., Lewis D. (2008). Strategic Management Tools and Public Sector Management. Public Management Review, 10(5), 653-671.

Додаткова:

Барабаш Ю.Г. Конституційне право України: посібник для підготовки до іспитів. – К.: Право, 2015. – 328 с.

Бринцев В. Д. Судовий конституціоналізм в Україні: доктрина і практика формування: у 2 кн. : монографія / В. Д. Бринцев ; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». – Х. : Право. – 2013. – Кн. 1. – 392 с.

Гапотій В.Д., Жильцов О.Л., Воржевітіна Г.І. Основні правові системи світу: навчальний посібник. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. – 279 с.

Городовенко В. В. Принципи судової влади : монографія / В. В. Городовенко ; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». – Х. : Право, 2012. – 448 с.

Жекало Г. І., Заяць М. Я., Вакун О. В. Сутність та зміст електронного урядування: концептуальний вимір. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. № 8. – URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1716> (дата звернення: 14.03.2024). DOI: 10.32702/2307-2156-2020.8.52.

Копильчак Б.В. Використання методу дерева цілей в стратегічному управлінні молодіжними громадськими організаціями. Економіка та управління підприємствами. 2017 (19) 14.С.63-67.

Кравчук С.Й. Основи теорії держави і права. Навчальний посібник / Кравчук С.Й. – К.: Видавничий дім «КОНДОР», 2018. – 192 с.

Морохова В.О. Концептуальні основи стратегічного управління / уклад. В.О. Морохова, О.В. Кошій. – Луцьк: Луцький НТУ, 2016. – 56 с.

Надьон О. В. Організаційно-правові засади публічного управління та адміністрування: навч. посіб. / Укладачі: О. В. Надьон, І. М. Хмиров, Т. О. Луценко. – Х.: НУЦЗУ, 2020. – 175 с.

Соловійова О.М. Перспективи та проблеми впровадження електронного урядування в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-11/23>.

Струкевич О.К., Конотопенко О.П., Лапшин С.А. Політологія: Навч. посіб. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016 р. – 403 с.

Ткаченко І. Проблемні питання формування та реалізації державної антикорупційної політики на сучасному етапі розвитку політичної системи України // Ігор Ткаченко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Політологія. - 2017. - Вип. - 2. - С.38-43.

Alexopoulos C., Charalabidis Y., Flak L., Mureddu F., Parycek P., Sarantis D., Viale Pereira G., Wimmer M. A. (2018). Scientific foundations training and entrepreneurship activities in the domain of ICT-enabled Governance. In Proceedings of DG.O 2018, Delft, Netherlands, May 2018.

Alter C., Hage J. (1993). Organizations working together. Sage Publications.

Bryson J. M. (2018). Strategic planning for public and nonprofit organizations: A guide to strengthening and sustaining organizational achievement (5th ed.). Jossey-Bass.

European Commission (2020). Digital Government Factsheet 2019: Ukraine. Joinup.ec.europa.eu. Retrieved May 12 2023 from https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/inline-files/Digital_Government_Factsheets_Ukraine_2019.pdf.

Field T., Muller E., Lau E., Gadriot-Renard H., Vergez C. (2003). The case for e-government: Excerpts from the OECD report “The E-Government Imperative” OECD Journal on Budgeting, 3(1), pp. 61-96.

Finger M., Rossel Pierre. (2006). From E-Government to e-Governance: Implications for Technology Management. Retrieved from <https://infoscience.epfl.ch/record/89522>.

Grönlund Å., Horan T. A. (2005). Introducing e-gov: History, definitions, and issues. Communications of the Association for Information Systems, 15. doi:10.17705/1cais.01539.

Moseley G. B. (2009). Managing health care business strategy. Jones & Bartlett Learning.

Plantera F. (2019). In Ukraine e-governance and democracy are two sides of the same coin. Ega.ee. Retrieved July 4 2023 from https://ega.ee/blog_post/ukraine-egovernance-democracy-are-two-sides-coin/.

Poister T. H. (2010). The future of strategic planning in the public sector: Linking strategic management and performance. Public Administration Review, 70(s1), s246-s254.

Poister T. H., Streib G. (2005). Elements of strategic planning and management in municipal government: Status after two decades. *Public Administration Review*, 65(1), 45-56.

Riabukha O. (2023 April 11). Successful practices of e-governance: How online business services make Ukraine a tiger of digital transformation. [Www.Usaid.gov](https://govinsider.asia/intl-en/article/successful-practices-of-e-governance-how-online-business-services-make-ukraine-a-tiger-of-digital-transformation). Retrieved July 4 2023 from <https://govinsider.asia/intl-en/article/successful-practices-of-e-governance-how-online-business-services-make-ukraine-a-tiger-of-digital-transformation>.

Законодавство:

Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року – К.: Юрінком, 1996 (із наступними змінами).

Закон України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року № 889-VIII // Відомості Верховної Ради України – 2016. – № 4. – Ст. 43.

Закон України «Про державні цільові програми» від 18 березня 2004 року № 1621-IV з наступними змінами. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15/print>.

Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 27 лютого 2014 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР) 2014 N 13 ст.222 № 794-VII.

Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999 року № 586-XIV (зі змінами і доповненнями) // Офіційний вісник України – 1999. – № 18. – Ст. 774.

Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 року № 389-VIII з наступними змінами. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.

Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17.03.2011 // Відомості Верховної Ради України від 23.09.2011 - 2011 р. № 38 стор. 1696 стаття 385.

Конвенція ООН проти корупції ратифікована Законом України від 18 жовтня 2006 року №251-V. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_c16.

Концепція розвитку електронного урядування в Україні затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80#Text>.

Методичні рекомендації щодо розроблення проектів законів та дотримання вимог нормопроектної техніки рекомендації Мінюсту затверджені наказом N 41 від 21.11.2000. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0041323-00#Text>.

Постанова КМУ «Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України» від 18.07.07 року № 950 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 9 листопада 2011 р. № 1156). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950-2007-%D0%BF#Text>.

Правила оформлення проектів законів та основні вимоги законодавчої техніки (рекомендації). Режим доступу: http://eef.org.ua/wp-content/uploads/2017/01/Rules_Web.pdf.

Правила підготовки проектів актів Кабінету Міністрів України (постанова КМУ від 6 вересня 2005 р. N 870). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/870-2005-%D0%BF#Text>.

Положення про порядок підготовки та внесення проектів актів Президента України (Указ Президента від 15 листопада 2006 року N 970/2006). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/970/2006#Text>.

Державна стратегія реформи державного управління до 2025 року затверджена розпорядженням КМУ від 21 липня 2021 р. № 831-р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#Text>.

Корисні посилання:

Офіційний портал Верховної Ради України: www.rada.gov.ua

Офіційний портал Уряду України: <https://www.kmu.gov.ua/>

Офіційний портал Президента України: <https://www.president.gov.ua/>

Портал «Реформа державного управління» програми SIGMA: <https://par.in.ua/good-governance/sigma>

Індикатори врядування Світового банку:

<https://info.worldbank.org/governance/wgi/Home/Reports>

ТКАЧЕНКО І.В., МИКОЛЮК А.В.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС

**для здобувачів спеціальності 281
«Публічне управління та адміністрування»
Ступінь вищої освіти «Бакалавр»
Освітньо-професійна програма
«Урядування у публічній сфері»
(очна форма)**

Підп. до друку 12.08.2024.

Ум.-друк. арк. 3,4.

Видавець

Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка